

Дідусь сказав:

— Ото такий він був, Бун Гогенбек. Повісити це на стіні — і маєш готову спітафію, або ж антропометричну картку, чи поліційне оголошення про розшук; ледве прочитавши опис його особливих прикмет, будь-який полісмен на півночі штату Міссісіпі виловив би Буна з якої завгодно юрби.

Був суботній ранок, десь близько десятої години. Ми — твій прадід і я — сиділи в конторі, тато за столом, він виймав гроші з парусиної торбинки й перелічував їх, звіряючи з візничими рахунками, які я щойно приніс із Майдану, а я — на стільці під стіною, чекаючи полудня, коли мені дадуть суботню (тижневу) платню в сумі десяти центів і ми підемо додому, пообідаємо, і тоді, нарешті, я зможу приста-ти до хлопців, котрі ще від сніданку ганяють м'яча (стояв саме травень). Бачиш, твій прадід був такої думки, що коли тобі минуло одинадцять років, то ти вже цілий рік маєш платити й звітувати за простір, який посідаєш, і за місце своє в світовому (а принаймні в джефферсонівському, штат Міссісіпі) господарстві. Щосуботи відразу після сніданку я виходив разом з татом із дому, в той час як інші хлопці з нашої вулиці тільки озброювалися м'ячами, кийками й рукавицями для бейсбола, — не кажучи вже про трьох моїх братів, які були менші від мене віком і зростом і через те користувалися певними привілеями, бо тато міркував так, тобто виходив з такої передумови, що кожен дорослий чоловік, вартий того хліба, який він їсть, може знайти, в усякому

разі, забезпечити матеріально продуктивну діяльність для чотирьох дітей, і що, отже, кожне з цих дітей, а вже старше насамперед, мусить брати на себе відповідну частку матеріальних турбот; отож мені й доводилося щосуботи вранці розносити клієнтам рахунки за перевезення ящиків і пак із крамом, що їх протягом тижня приставляли від станції до бакалійних крамниць і магазинів залізних та господарчих товарів наші негри-возії, і приносити парусинову торбинку у візничий двір татові, щоб він перелічив гроші та переві- рив рахунки, а тоді аж до полудня сидіти в конторі, мовляв, чергуючи біля телефону, — і це за платню в десять центів на тиждень, що їх, як уважалося, мало вистачити мені на прожиття.

Ось цим і були ми заклопотані в той момент, коли Бун ускочив у двері. Саме так, ускочив. Бо сходинка з коридора до кімнати не була зависока навіть як на одинадцятилітнього хлопця (хоча Джон Пауел, старший конюх, наказав Санові Томасу, наймолодшому з возіїв, дістати, позичити, взяти чи там потягти десь оцупок деревини, щоб він правив за приступку для мене), а вже Бун і поготів міг переступити поріг, як звичайно, одним сягнистим кроком людини, що мала зріст шість футів і чотири дюйми. Але цього разу він таки вскочив у кімнату. Обличчя його й у нормальному стані не дуже вирізнялося лагідністю чи спокоем, а вже в цю мить здавалось, ніби воно й зовсім вибухне зі збудження, запалу чи там ще чогось, коли він майнув через кімнату аж до конторки й загорлав: «Одступіться, містере Морі!» — і через татову голову потягся до нижньої шухляди, де лежав стаєнний револьвер. Не знаю, чи то Бун, нахилившись до шухляди, звалив стільця (це був дзиглик на коліщатах), чи то тато відкинув стільця вбік, щоб замашніш підбити Бунові руку, але досить того, що старанно поскладувані стосики монет розлетілися на всі боки по столу, і тато й собі вже горлав,

гамселячи ногою чи то по шухляді, чи то Буна по руці, чи то й туди й сюди:

— Забирайся, хай тобі чорт!

— Застрелю Людеса! — горлав Бун. — Він уже досі через Майдан гайнув! Одступіться, містере Морі!

— Ні! — кричав тато. — Геть звідси!

— Не дасте його мені?

— Ні, хай тобі чорт!

— Гаразд, — відказав Бун, скочив назад до дверей і в коридор.

Але тато лишився на місці. Певно, ти вже не раз помічав, які обмежені стають люди за тридцять або сорок років. Я не маю на думці — забудькуваті. То не штука, ніяка не штука сказати: «О, тато (чи дідусь) або мама (чи бабуся), вони вже старі, і пам'ять їх зраджує». Бо є такі речі, такі безперечні факти життя, яких тобі не забути й до кінця днів своїх. От, скажімо, проваля, прірва — хлопчиськом ти через неї переходив по кладці. А коли тобі тридцять п'ять чи сорок, ти повертаєшся до того місця — весь трусишся, насилу ноги тянеш — і бачиш, кладки вже нема; ти, може, навіть і забув, що вона існувала, але в усякому разі, ти ж не ступиш у це страхітаиве проваля, що його колись перекривала кладка. Отак і з татом тоді було. Бун без попередження вскочив у контору, мало не перекинув татові стільця й усе таке, тягнучись до шухляди з пістолетом, поки тато не відбив його руки ногою чи там ще як, потім Бун повернувся й вискочив з контори, і явно й очевидно тато подумав, що це все, що справі кінець. Він навіть перестав клясти, чисто з принципу, наче в цьому вже не було пильної потреби, підсунув стільця назад до столу і тут побачив розкидані гроші, які доведеться ще раз лічити, і почав знову клясти Буна, навіть не через пістолет, а просто тому, що Бун — це Бун Гогенбек, аж поки я сказав:

— Він спробує його позичити в Джона Пауела.

— Що? — вигукнув тато. Він скочив теж, і я скочив, і ми помчали через кімнату в коридор, а коридором до виходу в двір поза стайнею, де Джон Пауел з Лестером допомагали Гейбові, ковалеві, підковувати трьох мулів та одного запряжного коня, і тато вже не мав часу й клясти, тільки волав що три кроки: «Джон! Бун! Джон! Бун!»

Але він і цим разом спізнився, бо Бун ошукав його (нас тобто). Бо револьвер Джона Пауела був не просто моральною проблемою в нашій стайні, а й емоційною також. Це був сорок перший калібр, з куцим дулом, але цілком справний, — Джон тримав револьвер у такому стані з тих пір, як відкупив його у свого батька в день, коли йому, Джонови, минув двадцять один рік. Тільки вважалося, що він його не має. Тобто офіційно цей револьвер не існував. Припис, давній, як сама стайня, свідчив, що єдиний наявний тут револьвер — це той, котрий лежить у нижній правій шухляді столу в конторі; так само спільною джентльменською угодою визнавалося, що ніхто з обслуги стайні не має ніякої вогнепальної зброї, відколи стає до праці і поки вернеться додому, і вже зовсім не годилося, щоб хтось приніс її з собою на роботу. Однак Джон довів це нам усім і завоював наше порозуміння й загальну підтримку, так що ми стали б монолітним і неприступним фронтом супроти цілого світу й навіть самого тата, якби ця неймовірна криза будь-коли виникла, — вона б ніколи й не виникла, коли б не Бун Гогенбек, — отже, він (Джон) розповів нам, як заробляв гроші на цей револьвер у час, вільний від роботи на батьковій фермі, як він той час відривав від їди та сну, аж поки в двадцять перший свій день народження поклав останнього цента батькові в долоню й одержав пістолета; розповів нам, що цей револьвер став наочним символом його змушніння, неспростовним доказом, що йому вже двадцять один рік і він повнолітній; що він ніколи не мав найменшого заміру (навіть уявити такого